

แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาลงแขกทำขนมจีนของชาวมอญ บ้านพะเนียงแตก ตำบลมาบแค อำเภอมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม

กิตติพันธ์ ปัทมะสนธิ¹ สมฤทัย อยู่ญาติมาก¹ ประภัสชัย บุญชู¹ ลัทธวิทย์ พวงวรรณทร์¹ สีชล โตเผือก¹
และปรารภณา แซ่อึ้ง¹

¹สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
jamekungkub2009@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1.) เพื่อศึกษาภูมิปัญญาการทำขนมจีนของชาวมอญ บ้านพะเนียงแตก ตำบลมาบแค อำเภอมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม 2.) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของภูมิปัญญาลงแขกทำขนมจีนของชาวมอญ บ้านพะเนียงแตก ตำบลมาบแค อำเภอมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม และ 3.) เพื่อศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาลงแขกทำขนมจีนของชาวมอญ บ้านพะเนียงแตก ตำบลมาบแค อำเภอมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องนั้นผู้ศึกษาได้กำหนดให้สอดคล้องกับวิธีการศึกษาในเชิงคุณภาพ ทำการศึกษาจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องและการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล จากผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิปัญญาลงแขกทำขนมจีน คือ ปัจจัยแรกในเรื่องเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปกลายเป็นชุมชนที่เน้นทุนนิยมจากภายนอกมากยิ่งขึ้น ปัจจัยที่สอง คือ ในด้านของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ปัจจัยที่สาม คือ ปัจจัยในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมของคนในชุมชนที่เปลี่ยนไป และปัจจัยสุดท้ายในด้านของการที่ไม่มีคนรุ่นหลังจะสืบทอดประเพณีลงแขกทำขนมจีน ดังนั้น แนวทางในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาลงแขกทำขนมจีน คือ การถ่ายทอดภูมิปัญญาให้แก่คนรุ่นหลังในชุมชนบ้านพะเนียงแตก การประชาสัมพันธ์ประเพณีลงแขกทำขนมจีนบ้านพะเนียงแตกในทุกมิติ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีให้เข้ากับภูมิปัญญาลงแขกทำขนมจีนของบ้านพะเนียงแตกโดยที่ภูมิปัญญาดั้งเดิมมิสูญหายไป

คำสำคัญ: การทำขนมจีนของชาวมอญ , ประเพณีลงแขกทำขนมจีน , แนวทางในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาลงแขกทำขนมจีน

Guidelines for preserving the wisdom of the guests making rice noodles by Mon people

Kittipon Pattamasonthi¹, Somruethai Yooyatmak¹, Prapatchai Boonchoo¹,
Latthawit Phuangwarin¹, Sichon Topiak¹ and Pradtana Saeueng¹

¹*Social Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences Nakhon Pathom Rajabhat University
jamekungkub2009@hotmail.com*

Abstract

The purpose of this research is 1.) to study the wisdom of rice noodles of the Mon. Paniang Tae House, Map Khae Subdistrict, Mueang Nakhon Pathom District Nakhon Pathom Province 2.) To analyze the factors affecting the changes of the traditional Chinese rice cakes by Mon people Paniang Tae House, Map Khae Subdistrict, Mueang Nakhon Pathom District Nakhon Pathom province and 3.) to study the guidelines for conservation Guest-making wisdom of Mon noodles Paniang Tae House, Map Khae Subdistrict, Mueang Nakhon Pathom District Nakhon Pathom Province By collecting relevant information, the study has determined that it is consistent with the quality education method. Study from relevant information And the data collection area From the research, it is found that the factors that affect the change of wisdom of Khom Kanom Jek are the first factor in the changing economy, becoming a community that focuses on external capitalism. The second factor is in the field of technological change. The third is the factor of social change of the people in the community that have changed. And the last factor in the absence of future generations to inherit the tradition of Kanom Jeen Thai cuisine. Therefore, the conservation guidelines Kanom Jeen low-priced wisdom is the transfer of wisdom to future generations in Ban Paniang Tae community. The public relations tradition of Kanom Jeen Khaogang pounding tradition in every dimension And the application of technology to match the wisdom of Kanom Jeen Thai dessert in Ban Panang Taek, without the traditional wisdom disappearing

Keywords: Making rice noodles of the Mon ,The tradition of rice noodles ,Guidelines for the conservation of Bhumipanya

1. บทนำ

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีการสืบสานต่อกันมาหลายชั่วอายุคน ลักษณะเด่นของวัฒนธรรมของแต่ละชนชาติย่อมมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นเรื่องของการสั่งสมและเป็นสิ่งที่มีคุณค่า ที่มีการปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาจนเป็นยอมรับของสังคม ซึ่งมีผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตที่มีความหลากหลายอันสืบเนื่องมาจากวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาของแต่ละชุมชน เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับวิถีชีวิตและความเป็นอยู่จึงเกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมประเพณีที่ก่อให้เกิดความแตกต่าง ๆ รูปแบบของวัฒนธรรมที่ สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ค่านิยมความเชื่อขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นซึ่งแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

ชาวมอญ เริ่มอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในดินแดนไทยตั้งแต่ พ.ศ.2082 ในสมัยกรุงศรีอยุธยา และครั้งสุดท้ายใน พ.ศ.2357 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 เมื่อมอญถูกพม่ากดขี่อย่างหนักต้องหนีเข้าไทยเป็นระลอกใหญ่ราว 4 หมื่นคนเศษ ถิ่นที่อยู่ที่สำคัญของชาวมอญในภาคกลาง เช่น ลพบุรี อยุธยา นครปฐม ราชบุรี ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร กรุงเทพฯ เพชรบุรี ชาวมอญจึงเป็นชนชาติที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนานมีภาษาและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง แม้จะได้อพยพเข้ามาอยู่ในแผ่นดินไทยนานหลายร้อยปีก็ยังคงสืบสานวัฒนธรรมมอญที่มีความ

โดดเด่นอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันชาวไทยเชื้อสายมอญยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีมอญเอาไว้ได้เหนียวแน่น มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น เครื่องปั้นดินเผา อาหาร นาฏศิลป์ และดนตรีประเพณีมอญบางส่วนกลมกลืนไปกับวิถีชีวิตของไทยอย่างแยกไม่ออก เช่น สงกรานต์ ตักบาตรดอกไม้ ล้างเท้าพระ เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของอาหารการกินที่ชาวมอญกับชาวไทยมีความใกล้เคียงกัน เพราะมีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน อาหารที่ขึ้นชื่อของชาวมอญมี 2 ชนิดที่ได้รับความนิยมของคนไทย เป็นอาหารที่แต่เดิมคนมอญทำกันยามมีงานบุญสำคัญ ได้แก่ “ขนมจีน” และ “ข้าวแช่” ที่ทำในช่วงสงกรานต์ แต่ที่ได้รับความนิยมมากจนกลมกลืนกลายเป็นอาหารพื้นบ้านและนิยมกันแพร่หลายของประเทศไทยไปนั้นก็คือขนมจีน

ส่วนขนมจีน คนส่วนมากมักเข้าใจว่าเป็นอาหารไทย แต่แปลกที่เรียกขนมทั้งที่เป็นอาหารคาวเหตุเพราะค่า ๆ นี้มาจากภาษามอญชาวมอญจะเรียกว่า คะนอมจิน ซึ่งกะนอม KNmj ซึ่งหมายถึง เส้นแป้ง สีขาว ส่วนคำว่า จิน น่าจะมาจาก ซ่า จิน sinj ซึ่งแปลว่า สุก สันนิษฐานว่า ในกาทร ขนมจีนนั้น ซึ่งจะทากันในงานใหญ่ ๆ เท่านั้น เพราะมีขั้นตอนการทำยุ่งยาก อาศัยแรงงานคนมาก ในคนหนุ่มมักยอมไกลาหลเสี่ยงตั้ง เมื่อมอญตระโกนว่ากะนอมจิน (แป้งเส้นสุกแล้ว) คนไทยได้ยินจึงเข้าใจว่าอาหารชนิดนี้ชื่อ ขนมจีน (อริสา งามโกมุต, 2556: 30)

ปัจจุบันชาวมอญได้ตั้งถิ่นฐานกระจายตัวอยู่ทั่วไปในประเทศไทย ซึ่งในจังหวัดนครปฐม ก็ได้มีชุมชนของชาวมอญตั้งอยู่ด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะชุมชนชาวมอญในบ้านพะเนียงแตก ตาบลมาบแค อําเภอเมือง จังหวัดนครปฐม เป็นอีกชุมชนหนึ่งที่ยังคงรักษาประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของชาวมอญไว้อย่างเหนียวแน่นได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ผู้คนในชุมชนยังร่วมกันจัดงานลงแขกทําขนมจีนที่วัดพะเนียงแตก ตาบลมาบแค อําเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม เป็นประจําในทุก ๆ ปี เพื่อเป็นการสืบต่อกันภูมิปัญญาอันดีงามไว้ให้ลูกหลาน แต่เนื่องด้วยปัจจุบันนี้สังคมภายนอกได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทําให้วัฒนธรรมการลงแขกทําขนมจีนไม่ค่อยได้รับความสนใจจากบุคคลภายนอกหรือคนรุ่นใหม่ภายในชุมชนนัก ทําให้เกรงว่าวัฒนธรรมการลงแขกทําขนมจีนจะถูกกลืนไปกับวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือไม่ก็อาจจะจางหายไปตามกาลเวลา ด้วยเหตุนี้เองวัฒนธรรมอันดั้งเดิมของชาวมอญในเรื่องของอาหารก็ได้ถูกผสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมพื้นถิ่นของประเทศไทย จนทําให้อาหารที่มีอยู่ดั้งเดิมของชาวมอญอย่าง เช่น ขนมจีน ได้จางหายไปพร้อมกับประเพณีที่สืบทอดกันมาของชาวมอญพื้นถิ่น ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์ภูมิปัญญาลงแขกทําขนมจีนของชาวมอญ บ้านพะเนียงแตก ตาบลมาบแค อําเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม เพื่อเป็นการอนุรักษ์ประเพณีและภูมิปัญญาของชาวมอญในเรื่องของการลงแขกทําขนมจีนให้อยู่คู่กับสังคมไทยที่เป็นสังคมแห่งพหุวัฒนธรรมตราบนานเท่านาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาการทําขนมจีนของชาวมอญ บ้านพะเนียงแตก ตาบลมาบแค อําเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของภูมิปัญญาลงแขกทําขนมจีนของชาวมอญ บ้านพะเนียงแตก ตาบลมาบแค อําเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาลงแขกทําขนมจีนของชาวมอญ บ้านพะเนียงแตก ตาบลมาบแค อําเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม

สมมุติฐานของการวิจัย

ภูมิปัญญาลงแขกทําขนมจีนของชาวมอญ บ้านพะเนียงแตก ตาบลมาบแค อําเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ยังคงรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ประจำ ท้องถิ่นไว้ได้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตในการศึกษาโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ขอบเขตด้านเนื้อหาและขอบเขตด้านประชากร ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ ภูมิปัญญาการทําขนมจีนของชาวมอญ และแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาลงแขกทําขนมจีนของชาวมอญ บ้านพะเนียงแตก ตาบลมาบแค อําเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม

ขอบเขตด้านพื้นที่และประชากร ได้แก่ บ้านพะเนียงแตก ตำบลมาบแค อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นชุมชนที่มีความโดดเด่นในเรื่องของประเพณีการลงแขกทากขนมเงินของชาวมอญ โดยมีกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ครัวเรือนที่เป็นตัวแทนจากชุมชนซึ่งเป็นผู้มีความรู้ด้านประเพณีและวัฒนธรรมของชาวมอญ และกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ได้แก่ ผู้คน ในชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้รู้จากกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน

ขอบเขตด้านระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนมกราคม - เดือนมีนาคม 2563

2. วิธีดำเนินการวิจัย

1. แหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้การเลือกพื้นที่แบบเจาะจง (Purposive) ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกบ้านพะเนียงแตก ตำบลมาบแค อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม เป็นพื้นที่ในการศึกษาบ้านพะเนียงแตกได้มีการจัดประเพณีลงแขกทากขนมเงินมาเป็นประจำทุกปี และยังถือเป็นประเพณีสืบทอดของชนในชุมชนที่ทาสืบทอดกันมาจนถึงทุกวันนี้ ทำให้สามารถเห็นภาพรวมของการใช้ชีวิตที่อยู่ร่วมกับภูมิปัญญาอันดั้งเดิม รวมถึงการหาแนวทางในการอนุรักษ์ประเพณีลงแขกทากขนมเงินของชุมชนบ้านพะเนียงแตกให้อยู่คู่กับชุมชน ทั้งนี้ได้มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ประกอบด้วย พระสงฆ์ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำท้องถิ่น และชาวบ้าน

2. การเข้าสู่พื้นที่

ผู้วิจัยได้ประสานงานกับคนในชุมชน ซึ่งเคยได้ติดต่อพูดคุยกับ เจ้าอาวาสวัดพะเนียงแตก ผู้นำชุมชน และชาวบ้านที่มีความรู้ในด้านประเพณีลงแขกทากขนมเงินของชาวมอญ ทำให้ได้ข้อมูลเชิงลึกโดยตรงไปตรงตามความจริงเชิงประจักษ์ (Empirical Data)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ

3.2 การทบทวนบันทึกภาคสนาม (Field Note) เพื่อสรุปประเด็นการถามแบบหลวม ๆ และทำให้ไม่หลงประเด็น

3.3 ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) โดยเป็นการที่ผู้วิจัยเข้าไปสังเกตกลุ่มคนที่ต้องการศึกษา โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกอย่างของชุมชนเท่านั้น

3.4 ผู้วิจัยใช้การศึกษาและวิเคราะห์เอกสารต่าง ๆ (Documentary Analysis) จากนั้นผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์ เสนอ อ่างอิง หรือตีความตามความเข้าใจของตน

4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) นั้นผู้วิจัยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายในการเก็บรวบรวมข้อมูลในเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้การสังเกตควบคู่การสัมภาษณ์ การสอบถามข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ พระสงฆ์ ปราชญ์ชาวบ้าน และประชาชนบ้านพะเนียงแตก ในเรื่องที่เป็นประเด็นเดียวกันพร้อมกับสังเกตวิถีชีวิต และประเพณีลงแขกทากขนมเงินของชาวมอญบ้านพะเนียงแตก ผู้วิจัยต้องศึกษาค้นคว้าจนมีความเข้าใจดีเกี่ยวกับการวิจัย และได้รับความคิดเห็นในเรื่องนั้นออกมา (Shared Subjectivity) นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ใช้วิธีตรวจสอบข้อมูลแบบถามซ้ำ ๆ คือ การพิจารณาข้อมูลที่เก็บมาได้ หากข้อมูลใดเป็นที่น่าสนใจ ผู้วิจัยจะตรวจสอบความเที่ยงตรงภายในด้วยการถามอีกครั้งหนึ่ง หลังจากนั้นได้สรุปผลการวิจัย และเขียนรายงานผลการศึกษาวิจัยต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) แบบเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบ โดยผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้สัมภาษณ์มีอิสระที่จะอธิบายแนวความคิดของตนไปได้อย่างอิสระ มีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) หรือแบบมีจุดสนใจเฉพาะเพื่อค้นหาข้อมูลที่ผู้วิจัยมีความสนใจอยู่แล้ว และพยายามหันความสนใจของผู้สัมภาษณ์เข้ามาสู่จุดที่ตั้งไว้ แบบตะล่อมกลมกล่อม (Probe) เป็นการสัมภาษณ์เพื่อลวงความรู้สึกนึกคิด หรือเจตคติที่มีต่อเรื่องที่ผู้สัมภาษณ์ และแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เป็นการสัมภาษณ์ในเรื่องที่ตนต้องการอย่างละเอียดลึกซึ้งซึ่งเพียงพอ โดยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) และจากการศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis)

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ ในภาคสนามนี้จะเริ่มต้นดำเนินการตั้งแต่วันที่ลงพื้นที่จนถึงวันสุดท้ายที่ทำการวิจัยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นจากการสัมภาษณ์ทันทีขณะเก็บข้อมูลในพื้นที่ที่ศึกษาโดยผู้วิจัยได้ทำการจดบันทึกประเด็นสำคัญๆ ขณะสัมภาษณ์ไว้ และบันทึกภาพเพื่อนำไปใช้ประกอบกับข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการสัมภาษณ์ สอบถาม รวมทั้งฟังจากเครื่องบันทึกเสียงซ้ำ หลังการสัมภาษณ์เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลเรื่องเดียวกันจากแหล่งข้อมูลหลายแห่ง ซึ่งได้กระทำภายหลังจากการสัมภาษณ์ทุกครั้งแล้วนำไปถอดบันทึกคำสัมภาษณ์แบบคำต่อคำแต่ละรายภายหลังจากที่อีกครั้งหนึ่ง จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดมาสร้างเป็นผังความคิด นำข้อมูลที่ได้ออกมาในทุก ๆ ด้าน มาเชื่อมโยงเพื่อหาเหตุและผลของข้อมูลนั้น พร้อมทั้งนำข้อมูลที่ได้ออกมาทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์ ซึ่งผู้วิจัยได้คำนึงถึงความเที่ยงตรง และเชื่อถือได้ของข้อมูลเป็นหลัก ทั้งนี้โดยตั้งอยู่บนความถูกต้อง ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบในการทววิจัย (พจนี เทียมศักดิ์, 2543: 79-80) หลังจากนั้นจึงได้สรุปผลการวิจัยและเขียนรายงานผลการศึกษารายงานออกมา

การนำเสนอผลการวิจัย เรื่อง “แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาลงแขกตาขมเงินของชาวมอญ บ้านพะเนียงแตก ตำบลมาบแค อําเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยในเชิงพรรณนา (Description) ตามวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อให้เห็นถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนกระบวนการในการดำเนินงานประเพณีลงแขกตาขมเงินของชาวมอญบ้านพะเนียงแตก และการวางแนวทางการอนุรักษ์ให้ประเพณีการลงแขกตาขมเงินบ้านพะเนียงแตก

3. ผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของภูมิปัญญาลงแขกตาขมเงินของชาวมอญบ้านพะเนียงแตก มีดังนี้

ปัจจัยแรกการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี จะเห็นได้ว่าการทำขมเงินเมื่อก่อนต้องมารวมแรงร่วมใจกันทำในงานประเพณีทุก ๆ ปี แต่ในปัจจุบันขมเงินสามารถผลิตได้ง่ายและมีอยู่ในทุกที่ เนื่องจากมีโรงงานที่สามารถผลิตขมเงินออกมาขายได้อย่างตลอดทำให้ผู้คนในปัจจุบันไม่ค่อยได้สนใจในประเพณีลงแขกตาขมเงินของชาวมอญบ้านพะเนียงแตกมากนัก เพราะสามารถหาซื้อขมเงินที่ไหนก็ได้ไม่ต้องมาล บากในการทำขมเงินให้เกิดความยุ่งยาก จึงทำให้ผู้คนเข้าร่วมประเพณีการลงแขกตาขมเงินของชาวมอญบ้านพะเนียงแตก มีจ วนลดลงในทุก ๆ ปีอย่างเห็นได้ชัด

ปัจจัยที่สองการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมของคนในชุมชนที่เปลี่ยนไปเป็นสังคมแห่งการท างานผู้คนตั้งหน้าตั้งตาท างาน ตอนเช้ามักออกไปท างานกัน พอตกเย็นก็เข้าบ้าน จึงไม่มีเวลาที่จะสนใจในประเพณีอันดั้งเดิมที่สืบทอดมาหลายชั่วอายุคน เพราะสนใจแต่เรื่องงานและคนในครอบครัวเท่านั้นผู้คนจึงคิดว่าหาซื้อขมเงินกินง่ายกว่าเนื่องจากไม่มีเวลานั่งต ่าให้เสียเวลา

ปัจจัยที่สามเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปจากการพึ่งพาอาศัยกันของคนในชุมชน กลายเป็นเน้นเศรษฐกิจแบบทุนนิยมทุกอย่างเปลี่ยนเป็นเงินเป็นทอง ผู้คนขายที่ขายทางให้กับนายทุนทำให้ไม่สามารถหาวัตถุดิบมาใช้ในประเพณีลงแขกตาขมเงินได้อย่างเพียงพอ เพราะผู้คนที่ขายทางไปหมดจึงทำให้วัตถุดิบไม่เพียงพอต้องหาซื้อเข้ามาอีกเป็นอุปสรรคต่อการสืบทอดประเพณีการลงแขกตาขมเงินของชาวมอญบ้านพะเนียงแตกเป็นอย่างยิ่ง

2. แนวทางในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาลงแขกตาขมเงินของชาวมอญ บ้านพะเนียงแตก ผู้ศึกษาจึงได้นำเสนอแนวทางในการจัดการภูมิปัญญาลงแขกตาขมเงินของชาวมอญบ้านพะเนียงแตก โดยแบ่งแนวทางออกเป็น 3 แนวทาง ดังนี้

2.1 แนวทางในการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้แก่คนรุ่นหลังในชุมชนบ้านพะเนียงแตก

แนวทางในการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับคนรุ่นหลังในชุมชนบ้านพะเนียงแตก กลุ่มเป้าหมายหลักของแนวทางจะเน้นไปที่ตัวของเยาวชน เพราะเยาวชนจะเป็นตัวแปรสำคัญในการที่จะรักษาประเพณีลงแขกตาขมเงินของชาวมอญบ้านพะเนียงแตกไว้ โดยที่จะต้องปลูกฝังให้เยาวชนมีจิตส นึกรักและหวงแหนในถิ่นบ้านเกิดของตนเอง เห็นคุณค่าของสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนเองเป็นสำคัญ ดังนั้น กลุ่มผู้รู้ที่ยังพอมีกำลังจะต้องช่วยกันสนับสนุนให้เยาวชนเหล่านี้ได้มีส่วนร่วมในประเพณีทุกขั้นตอน เพื่อเป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับคนรุ่นหลัง แต่ถึงอย่างนั้นจะให้เพียงแค่มุ่ผู้รู้ของยายเอื้อง จิตสงบ ทาหน้าที่เพียงอย่างเดียวคงไม่พอแต่จะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจกันของคนในชุมชนช่วยกันสนับสนุนและผลักดันประเพณีนี้ให้คงอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานราชการควรเข้ามาให้การสนับสนุนอย่าเต็มที่ โรงเรียนในชุมชนอาจจัดทำ

หลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาประเพณีลงแขกตาดานมเงินของชาวบ้านพะเนียงแตกบรรจุเข้าไปอยู่ในหลักสูตรของทางโรงเรียนด้วยเพื่อเป็นการช่วยเผยแพร่ความรู้ทางด้านภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนให้เยาวชนได้ศึกษา และสนับสนุนให้มีศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาประเพณีลงแขกตาดานมเงินของบ้านพะเนียงแตก เพื่อให้คนภายนอกได้เข้ามาศึกษาหาความรู้โดยที่ให้อาจารย์ในชุมชนเป็นวิทยากรในการให้ความรู้เพื่อสืบสานประเพณีให้คงอยู่กับชุมชนและสังคมต่อไป

2.2 แนวทางในการประชาสัมพันธ์ประเพณีลงแขกตาดานมเงินของบ้านพะเนียงแตก

แนวทางนี้จะเน้นไปในเรื่องของประชาสัมพันธ์ให้กับคนภายในและคนภายนอกชุมชนได้เข้าร่วมในประเพณีลงแขกตาดานมเงินบ้านพะเนียงแตกที่ได้จัดขึ้นเป็นประจำในทุก ๆ ปี เพื่อเป็นการเผยแพร่ประเพณีออกสู่สาธารณชน เพราะโดยปกติแล้วประเพณีนี้จะรู้จักกันเพียงแค่นั้นในชุมชนเท่านั้นที่จะจัดขึ้นก่อนงานประจำปีวัดพะเนียงแตกเพียง 1 วัน จึงทำให้ผู้คนโดยเฉพะอย่างยิ่งผู้คนภายนอกไม่ทราบว่าจะมีงานประจํา ำเภอวัดพะเนียงแตกแล้วยังมีประเพณีที่สำคัญของคนในชุมชนอีกด้วย แต่ในยุคปัจจุบันเป็นยุคที่การสื่อสารในโลกสังคมออนไลน์เป็นจำนวนมากและเป็นไปอย่างรวดเร็วทางคณะผู้ดูแลประเพณีหรือทางวัดพะเนียงแตก ควรจะต้องประชาสัมพันธ์ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ให้มากขึ้นโดยเฉพาะใน Facebook หรือทางสื่อโซเชียลมีเดียอื่น ๆ จะช่วยดึงดูดผู้คนให้มาร่วมประเพณีลงแขกตาดานมเงินเป็นจำนวนมากจะทำให้ผู้คนได้รู้จักประเพณีลงแขกตาดานมเงินของชาวอมอญบ้านพะเนียงแตกมากยิ่งขึ้น แนวทางในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเข้ากับภูมิปัญญาลงแขกตาดานมเงินของบ้านพะเนียงแตก

2.3 แนวทางในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีร่วมกับภูมิปัญญาลงแขกตาดานมเงินของบ้านพะเนียงแตก

ปัจจุบันสังคมของเราเข้าสู่ยุคที่มีเครื่องมือที่จะช่วยอำนวยความสะดวกสบายให้กับชีวิตประจำวัน ดังนั้นการนำเทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบันมาช่วยทุ่นแรงในประเพณีลงแขกตาดานมเงินเป็นสิ่งที่สามารถทำได้ เพราะถ้าหากว่าเราไม่ปรับเปลี่ยนประเพณีให้เข้ากับยุคเข้ากับสมัยที่เปลี่ยนไปก็อาจจะทำให้ประเพณีนั้นเสื่อมสลายหายไป การนำเทคโนโลยีมาใช้ก็เพียงเพื่อช่วยทุ่นแรงในบางขั้นตอนเท่านั้นเพื่อที่จะเป็นการประหยัดเวลาและไม่ต้องออกแรงมากนัก โดยที่จะไม่กระทบต่อโครงสร้างภูมิปัญญาดั้งเดิมด้วย เช่น การนำเทคโนโลยี คือ เครื่องตีแป้งมาใช้ในการหักหัวแป้งนมเงิน จะทำให้เสร็จเร็วมากยิ่งขึ้น เนื่องจากขั้นตอนนี้ จะต้องใช้เวลานานอย่างมากอาจจะท ให้ผู้เข้าร่วมประเพณีเกิดความเบื่อหน่ายและไม่สนใจอีกต่อไป จึงนำเครื่องตีแป้งมาช่วยในขั้นตอนนี้เพื่อเป็นการย่นระยะเวลาในการท ให้ใช้เวลาลดลง

4. สรุปและอภิปรายผล

1.) การศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เป็นการศึกาเพื่อทาความเข้าใจความเป็นมาในบริบทของพื้นที่ การสืบทอดและอนุรักษ์ภูมิปัญญา รวมถึงศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของภูมิปัญญา การทบทวนทฤษฎีแนวคิด และผลการศึกาอื่น ๆ เกี่ยวกับแนวทางการในการจัดการและการอนุรักษ์ภูมิปัญญาลงแขกตาดานมเงิน อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาวิจัยรวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่ โดยการสัมภาษณ์ การสำรวจพื้นที่ และการสังเกตการณ์ โดยทาการสังเกตการณ์ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม วัฒนธรรมสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามยุคสมัยของกาลเวลา เพราะวัฒนธรรมเป็นไม่ตายตัว เป็นสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ทาให้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกระแสสังคมที่เปลี่ยนไปมีความสอดคล้องตามทฤษฎีของ นิยพรรณ วรณศิริ ได้กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรมสามารถเปลี่ยนแปลงได้ไม่ใช่สิ่งที่คงตายตัว วัฒนธรรมเป็นผลผลิตของ ระบบ

ความคิดและแสดงออกทางพฤติกรรมอันได้แก่การหาในแง่ของการสร้างวัตถุผลิตสิ่งของและระบบต่าง ๆ ทางสังคม อาจจะมองในแง่ของวิวัฒนาการ (นิยพรรณ วรณศิริ, 2540: 44 - 45)

2. ประเพณีลงแขกตาขนมเงินของชาวมอญบ้านพะเนียงแตกนั้น มีผู้รู้เพียงไม่กี่คนเท่านั้นที่ยังสามารถจดจากรายละเอียดของประเพณีนี้ได้ ผู้รู้ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ส่งผลให้เกิดปัญหาความขาดแคลนผู้ที่จะมาสืบสานภูมิปัญญาลงแขกตาขนมเงิน ซึ่งในปัจจุบันมีจำนวนเหลือน้อยลงไปทุกที จากการลงพื้นที่ศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านพะเนียงแตกเป็นชุมชนที่มีประเพณีลงแขกตาขนมเงินที่มีการสืบทอดมาอย่างยาวนานนับตั้งแต่หลวงพ่อบุชชาได้ย้ายมาจากพรหมที่วัดพะเนียงแตกแล้วได้ริเริ่มประเพณีลงแขกตาขนมเงินขึ้นมา ซึ่งขนมเงินถือว่าเป็นอาหารที่ถือกำเนิดขึ้นโดยชนชาติมอญ จึงทำให้ในปัจจุบันชาวไทยที่มีเชื้อสายมอญได้นำประเพณีอันทรงคุณค่านี้ยึดถือสืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่นไม่เคยจางหายจนเป็นส่วนหนึ่งของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เฝ้าหวงแหนกันไว้

5. ข้อเสนอแนะ

1. แนวทางการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้แก่คนรุ่นหลังในชุมชนบ้านพะเนียงแตก โดยการปลูกฝังค่านิยมในการรักและหวงแหนประเพณีและภูมิปัญญาในท้องถิ่นด้วยการให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในประเพณีลงแขกตาขนมเงิน และมีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ในท้องถิ่นแล้วให้เยาวชนเป็นวิทยากรผู้ให้ความรู้

2. แนวทางการประชาสัมพันธ์ประเพณีลงแขกตาขนมเงินบ้านพะเนียงแตก โดยเน้นการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์มากยิ่งขึ้นเนื่องจากในสังคมปัจจุบันได้เปลี่ยนไปเข้ายุคสังคมดิจิทัลจะเป็นการช่วยประชาสัมพันธ์ให้บุคคลภายนอกหรือผู้ที่สนใจได้ทราบถึงประเพณีลงแขกตาขนมเงินบ้านพะเนียงแตก เพื่อเป็นการสืบทอดประเพณีให้คงอยู่ตลอดไป

3. แนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเข้ากับภูมิปัญญาลงแขกตาขนมเงินของบ้านพะเนียงแตก โดยเป็นการนำเทคโนโลยีมาช่วยทุ่นแรงในการท ขนมเงินให้เสร็จไวมากยิ่งขึ้นโดยที่ไม่กระทบต่อประเพณีอันดั้งเดิมที่มีอยู่

6. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเล่มนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ก็เนื่องด้วยความอนุเคราะห์จากบุคคลหลาย ๆ ท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรารภณา แซ่อึ้ง อาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย ซึ่งท่านได้สละเวลาอันมีค่ามาให้คำปรึกษา และให้คำแนะนำที่เกี่ยวกับงานวิจัยในครั้งนี้ เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้น รวมถึงการให้ความช่วยเหลืองานวิจัยในทุก ๆ ครั้ง จนงานวิจัยในครั้งนี้เสร็จไปได้อย่างราบรื่น ทางคณะผู้วิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ทางคณะผู้วิจัยขออมรสาถึงพระคุณของบิดา มารดา และครอบครัว ผู้เป็นกำลังใจและสนับสนุนให้ผู้วิจัยสามารถทำงานได้สำเร็จได้ตามความมุ่งหวัง นอกจากนี้ต้องขอกราบขอบพระคุณพระปลัดเฉลิมพล จารุณโณ เลขานุการเจ้าคณะอำเภอเมืองนครปฐม และยายเอื้อง จิตสงบ ที่ได้อนุญาตให้คณะผู้ท้าววิจัยได้เข้าไปสัมภาษณ์เป็นอย่างดี และขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ ผู้มีความปรารถนาดีที่คอยให้กำลังใจ คอยอุปถัมภ์ และสนับสนุนให้งานวิจัยเล่มนี้สามารถหาสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ต้องขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ ประโยชน์ที่พึงได้รับจากการวิจัยฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอมอบให้แก่ผู้ที่มีความสนใจต่อไป

เอกสารอ้างอิง

งามพิศ สัตยสงวน. (2538). **หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม**. ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดนัย ไชยโยธา. (2543). **พัฒนาการของมนุษย์กับอารยธรรมในราชอาณาจักรไทย เล่ม 1**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ธีรพงษ์ สุขพัฒน์. (2538). **หนังสือประวัติและประมวลภาพวัฒนธรรม “หลวงพ่อบุชชา”**. กรุงเทพฯ: ประชุมช่าง จากัด.

นิตยา บุญสิงห์. (2544). **วัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.

นิยพรรณ วรณศิริ. (2540). **มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม**. ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- พจน์ เทียมศักดิ์. (2543). **ปฏิสัมพันธ์ของการเรียนรู้ในชุมชนและโรงเรียน**. ปรินซ์นิพนธ์การศึกษาศุภบัณฑิต สาขาวิชา พัฒนาการศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระปลัดเฉลิมพล จารุณโณ. (2563, 23 กุมภาพันธ์). สัมภาษณ์
ยศ สันตสมบัติ. (2544). **มนุษย์กับวัฒนธรรม**. ภาควิชาสังคมวิทยาและมนุษย์วิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เอื้อง จิตสงบ. (2563, 23 กุมภาพันธ์). สัมภาษณ์
- วีระ บ รุงรักษ์. (2541). **ระบบการวัฒนธรรมและคุณภาพมาตรฐาน**. กรมศิลปากรกระทรวงศึกษาธิการ.
- สบสุข ลีละบุตร. (2543). **การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาเกาะเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุภรณ์ โอเจริญ. (2519). **ชาวมอญในประเทศไทย : วิเคราะห์ฐานและบทบาทในสังคมไทยตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนกลางถึง
สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลง
กรณมหาวิทยาลัย.
- สุภรณ์ โอเจริญ. (2533). **มอญเสียมเมือง**. กรุงเทพฯ: เกราะเหล็ก.
- องค์ บรรจุน. (2552). **ต้นธาร วิถีมอญ**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- _____ . (2558). **40 ปี ชมรมเยาวชนมอญกรุงเทพ วิถีไทยมอญในสังคมร่วมสมัย**. กรุงเทพฯ: แทนคุณแอดวานซ์
จ ักัด.
- อลิสา รามโกมุท. (2556). **วิถีชีวิตชาวมอญเกาะเกร็ด เต่าเผาโบราณ : เปรียบเทียบระหว่างเต่าหลังเต่าที่เกาะเกร็ดกับเต่า
ทุเรียนที่เมืองศรีสัชชนาลัย**. กรุงเทพฯ: ไอเดีย สแควร์.
- อรรถพล อนันตวรสกุล. (2549). **วัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพฯ: ปาเจรา.
- อาริสา อากาภัย. (2547). **อิทธิพลของทำนองเพลงมอญที่ปรากฏในเพลงไทยสากล**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.